

Obsah

Obsah	5
Úvod	7
1. Periodizace adolescence (<i>Maria Vašutová</i>)	9
2. Vývojové úkoly a kognitivní změny (<i>Maria Vašutová</i>)	12
2.1 Základní rozdíly v myšlení v období rané, střední a pozdní adolescence	13
3. Tělesný a sexuální vývoj v adolescenci (<i>Maria Vašutová – René Gregor</i>)	16
3.1 Heterosexuální socializace	23
3.1.1 Etapy psychosexuálního vývoje	25
3.2 Sexuální chování	26
3.3 Homosexualita	27
3.3.1 Rodiče a homosexuální děti	29
3.4 Bisexualita a hypersexualita	33
3.5 Psychosexuální nevyzrálost – psychosexuální infantilismus	34
4. Emocionalita a socializace (<i>Maria Vašutová – Václav Moravec</i>)	36
4.1 Adolescentní moratorium	39
4.1.1 Některé z projevů psychosociálního moratoria	40
4.2 Škola a profesní volba	40
4.3 Média v hledáčku adolescentů	45
4.4 Spletitost světa médií	45
4.5 Volný čas adolescentů: média na prvním místě	50
5. Identita (<i>Maria Vašutová</i>)	55
5.1 Vývoj identity, adolescentní identita a tělové schéma	55
5.2 Osobní a sociální aspekt identity	56
5.2.1 Proces individuace osobnosti adolescentů podle Josselsonové	57
5.2.2 Identita a pohlaví	58
6. Morální vývoj, hodnoty (<i>Maria Vašutová</i>)	60
7. Hledání smysluplnosti života (<i>Michal Panáček</i>)	66
7.1 Zdroje smysluplnosti života dospívajících	69
7.2 Komponenty smysluplnosti života	73

8. Sebepojetí, sebepoznávání, sebehodnocení (<i>Maria Vašutová</i>)	78
9. Vztahy adolescentů (<i>Maria Vašutová</i>)	82
9.1 Rodičovské vztahy	82
9.2 Vrstevnické vztahy	85
9.3 Přátelství a erotické vztahy	88
9.4 Mimorodinné vztahy	90
10. Rizikové chování adolescentů (<i>Michal Panáček</i>)	93
10.1 Šikana	95
10.1.1 Účastníci šikany – protagonisté	97
10.1.2 Následky šikany pro adolescenty jako její účastníky	100
10.2 Kyberšikana ve světle nových výzkumů	101
10.2.1 Vývoj definičního rámce kyberšikany	104
10.2.2 Kyberšikana – rozšiřující se jev mezi adolescenty	105
10.2.3 Prostředky využívané/zneužívané ke kyberšikaně	107
10.2.4 Místo, čas a anonymita – důležité prvky v kyberšikaně	109
10.2.5 Následky kyberšikany	111
11. Kriminalita a delikventní chování adolescentů (<i>Petr Vítek</i>)	113
11.1 Trestní soudnictví nad mládeží	113
11.2 Příčiny a podmínky kriminality adolescentů	115
11.3 Trestní odpovědnost a trestání mládeže	116
11.4 Trestní politika státu	122
Bibliografie	123
Věcný rejstřík	130
Resumé	137

Věcný rejstřík

A

adaptace, 35
adolescence, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 23, 33, 34, 35,
36, 37, 39, 42, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62,
63, 64, 67, 74, 75, 79, 80, 82, 83, 85, 86, 87, 89, 90,
91, 100, 107, 108
období, 13
pozdní (vrcholná), 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 23, 35, 36,
38, 54, 55, 59, 63, 65, 66, 69, 74, 75, 76, 80, 83, 84,
85, 86, 87, 98, 100, 104, 111
raná (časná), 8, 11, 16, 34, 53, 65, 76, 79, 82, 84, 98,
115
střední, 8, 11, 12, 16, 19, 34, 35, 36, 38, 53, 63, 65, 66,
75, 76, 79, 83, 84, 98, 103, 104, 115
adolescent, 8, 11, 12, 34, 35, 36, 37, 38, 52, 53, 54, 57,
59, 63, 66, 67, 68, 69, 75, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84,
87, 88, 89, 90, 91, 100, 107, 109, 111, 112, 116
hledající, 76
zmatený, 76
adolescentní
egocentrismus, 37
matorium, 37
agrese, 25, 69, 92, 93, 95, 97, 101
agresivita, 21, 32, 57, 90, 92, 95
agresor, 93, 94, 95, 96, 98, 101, 102, 103, 104, 106,
107, 108, 109
kyberšikany, 106
akulturace, 37
alternativní trestní opatření, 118
anonymita, 106, 107, 108
antiidentifikace, 57
atraktivita, 53
attachment, 86, 88
autoidentifikace, 57
autonomie, 34, 80
autorita, 61

B

bisexualita, 31

C

coming-out, 26, 28, 29, 30
cyberbullying, 102
cyberstalking, 99

Č

čin jinak trestný, 114, 115

D

dating, 86
delikventní mládež, 110, 115, 119
deprese, 28, 30, 66, 72, 87
dětský delikvent, 110
difuzní identita, 38
digitální svět, 101
disinhibiční efekt, 108
dospívající, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 19, 20, 21, 22, 29, 30,
34, 37, 38, 53, 54, 57, 58, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 69,
74, 76, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 89, 94, 98, 100, 103,
104, 105, 106, 111, 112, 114, 117, 119
dospívání, 7, 9, 28, 110
druhá fáze, 11
první fáze, 11

E

egocentrismus, 12
email, 101, 103, 105, 106
emoce, 34, 35, 72, 73, 90, 107
oběti, 107
emocionalita, 34
emocionální disharmonie, 67
empatie, 95, 96, 108

erotomanie, 32
estetika, 56
existenciální otázky, 60
existencionální
 probuzení, 63
 skutečnosti, 64
 úzkost, 64, 72
 vakuum, 63, 64
expozice násilí, 101
extremismus, 91, 112

F

film, 61
flexibilita, 12
formální logické operace, 11
frustrace, 64, 66, 92

G

generalizace
 zkratkovitá, 12

H

hledání osobní identity, 8
hodnotová orientace, 60, 68
hodnotový systém, 68, 86
hodnoty, 7, 36, 37, 38, 42, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64,
 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 77, 79, 80, 82, 84, 88,
 91
 abstraktní, 60
 allocentrické, 59
 dětské, 7
 emocionální, 59
 konzumní, 61
 motivační, 67
 nepoznané, 67
 ormítané, 67
 postojové, 67
 poznané, 67
 sociocentrické, 59
 uznávané, 67
 zážitkové, 67
homosexualita, 25
 neakceptovaná, 31
homosexuální orientace, 25, 26
hudba, 8, 25, 56, 61
hypersexualita, 32

Ch

charakterové vlastnosti, 76, 90
chat, 106
chování
 agresivní, 100
 pohlavní, 20
 rizikové, 90
 sexuální, 24
 schémata, 88, 100
 skripty, 101
 strategie, 9

I

identifikace
 pohlavní, 26
identita, 52, 55, 79, 85, 107
 difuzní, 38
 krize i-y, 107
 rozptýlená, 55
 sociální aspekt, 9, 79
 uzavřená, 55
impulzivita, 96
individuace, 36
individualita, 72
individualitu, 8
informační a komunikační technologie, 102
interiorizace, 62
internet, 24, 36, 42, 91, 98, 99, 100, 102, 103, 104,
 105, 106, 107, 108
interpersonální vztahy, 69
intimita, 55, 86
izosexuální skupiny, 83

J

Já
 aktuální, 75
 chtěné, 75
 ideální, 77
 možné, 75
 požadované, 75
 profesionální, 38
 reálné, 77
 vlastní, 75

K

kognitivní změny, 7, 10
 koheze, 77
 koitus, 21
 komponent
 afektivní, 72
 emocionálně-citový, 73
 existencionálně-činnostní, 73
 intelektuální, 73
 kognitivní, 72
 motivační, 72
 volní-slahový, 73
 komunikace
 institucionální, 44
 interpersonální, 44
 mediální, 44
 sociální, 44
 komunikační a informační technologie, 98, 101, 102
 koncepce
 smysluplnosti života, 70
 konflikt
 sociální, 119
 konformita, 84
 kriminalita
 adolescentů, 112
 krize identity, 107
 kultivace, 36
 kultu nezralosti a odmítání dospělosti, 37
 kultura
 mládeže, 8
 kyberprostor, 98
 kyberšikana, 74, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104,
 105, 106, 107, 108, 109
 anonymita k-y, 106
 následky, 108
 následky k-y, 109
 oběť k-y, 109
 prostředky, 104

M

masturbace, 17
 média, 36, 90, 101
 členění, 44
 mediálně bohatá domácnost, 47
 médium, 43
 komunikační, 43

 primární, 43
 sekundární, 44
 mechanismus kyvadla, 34
 menarche, 18, 19
 menarché, 8
 mentor, 88
 mládež
 delikventní, 110, 115, 119
 trestní soudnictví nad m-í, 110
 mladiství, 9
 mladistvý, 9, 111, 112, 114, 117, 118
 delikvent, 9, 116
 mladší dospělost, 61, 98
 MMS zpráva, 104, 105, 106
 mobilní telefon, 46, 98, 101, 104, 105, 106
 mobilní telefony, 42, 91, 98, 103, 104, 105
 morálka, 57, 58
 autonomní, 57
 dětská, 57
 dospělých, 57
 heteronomní, 57
 konvenční, 58
 obecné spravedlnosti, 61
 osobní, 57
 postkonvenční, 58
 sociální konformity, 61
 motivace, 39
 vnější, 13
 vnitřní, 13
 multidimenzionální fenomén, 70
 multitasking, 51
 myšlení
 abstraktní, 11
 abstraktní, 10
 abstraktní, 57
 abstraktní, 64
 abstraktní, 75
 abstraktní úroveň, 63
 hypoteticko-deduktivní, 11
 logické, 57
 přeměna, 11

N

násilí, 61, 69, 90, 91, 93, 95, 97, 98, 100, 109, 113, 115
 expozice, 101
 schéma oprávněnosti, 101
 následky kyberšikany, 108

neomezená viktimizace, 107
nepodmíněné trestní opatření, 118
nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody, 118
netolismus, 91, 106
nová média, 24, 42, 91, 98, 99, 100, 101, 102, 104,
106, 107, 109
nymphomanie, 32

O

období
aktivační, 19
diferenční, 19
oběť, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 119
falešná, 95
kyberšikany, 109
nahodilá, 95
pasivní, 95
provokující, 95
silná, 95
slabá, 95
odcizení, 53, 61
ochranné
léčení, 118
opatření, 118
onanie, 17, 18, 20
opatření
ochranné, 118
trestní, 118
trestní alternativní, 118
trestní nepodmíněného odnětí svobody, 118
výchovné, 117
orgasmus, 20, 22, 25
orientace
hodnotová, 60
homosexuální, 25, 26
egodystonní, 25
egosyntonní, 25

P

pachatel, 110, 114, 115, 116, 119
chronický (recidivista), 116
trestní odpovědnost, 110
Paměť, 11
petting, 21
Pocit nezakotvenosti, 53
pohlavní

styk, 27
pohlavní dozrávání, 10
pohlavní identifikace, 26
pohlavní styk, 17, 22
pojetí dobra a zla, 58
polibek, 21
pornografie, 24
postadolescence, 60
postoj, 13, 36, 58, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 73, 77, 82
individuální systém p-ů, 69
postoje, 54, 57, 69, 74, 83, 108, 113
potíže
psychické, 108
psychosomatické, 108
somatické, 108
potřeba, 13, 39, 60, 82
poznávací procesy, 11
pozornost, 10, 91, 95
prestiž, 9, 76, 79, 84
profesní a partnerské plány, 9
projekce, 82
prostituce, 91, 112
prostředky
kyberšikany, 104, 106
nových médií, 104
protagonista, 97, 103
kyberšikany, 103
protagonisté, 104
provinění, 114
představy, 10
přechod k dospělosti, 8
přijetí dospělé role, 9
příslušnost k vrstevníkům, 8
psychoregulační rovina, 67
psychosexuální infantilismus, 32
Psychosociální moratorium, 37
puberta, 16, 18, 19
pubertas, 18
praecox, 18
tarda, 19
pubescence, 38, 63, 98

R

radikalismus, 12
reálný svět (realspace), 98
recidivista, 116
rehabilitativní spravedlnost, 119

rodina, 91

S

satyriáza, 32

sebeakceptace, 75

sebehodnocení, 13, 15, 26, 34, 37, 38, 53, 54, 75, 76,
77, 78, 79, 87, 94, 95, 97, 108, 109

Sebehodnocení, 77

sebejistota, 77

sebepercepce, 75

sebepojetí, 52, 54, 75, 76, 77

Dívčí a chlapecké, 76

oběti, 104

sebezpoznavání, 77

sebezpozorování, 75

sebeprosazení, 95

sebepřijetí, 75

seberealizace, 39, 42

sebereflexe, 11, 34, 53, 54, 75, 80

seberozvoj, 75

sebeúcta, 34, 108

sebevědomí, 37, 53, 76, 95, 96, 97, 108, 109

nadměrné, 76

nízké, 76

oběti, 104

zdravé, 76

sebevražednost, 112

sebevražedný pokus, 28

sekulární akcelerace, 14

sexualita, 16, 31

sexuální

agrese, 25

agresivita, 21

diferenciace, 76

funkce, 17

hra, 27

chování, 24

nevyhraněnost, 32

objekt, 25

orientace

nevyhraněná, 31

sexuální výchova, 24

sexuální život, 15

schéma oprávněnosti násilí, 101

schopnost reprodukce, 8

SMS zpráva, 104, 105, 106

smysl, 9, 38, 42, 54, 57, 63, 65, 66, 70, 71

smysl života, 42, 60, 64, 65, 66

smysluplnost, 67

života, 69

smysluplnost života, 65, 66, 70

koncepce, 70

zdroje, 66

smysluplnost života, 63, 65

socializace, 34, 35, 36, 57, 67, 68, 71, 90, 100

heterosexuální, 21

sociální

akceptace, 53

aspekt identity, 53, 79

konflikt, 119

kontrola, 101

status, 84

stigma, 84

sociální interakce, 42

sociální kontrola, 101

sociální sítě, 36, 42, 88, 98, 102, 105

sociální stigma, 42

sociálního učení, 101

sociosexuální adaptace, 33

soudnictví, 110

sourozenci, 84

specifický životní styl, 8

stigma

sociální, 84

suicidální chování, 66, 109

svědek, 94, 96, 103, 104, 105

svědomí, 58, 62

svět

digitální, 101

reálný (realspace), 98

svět médií, 43

syndrom zpoždění, 39

systém

hodnotový, 68, 86

Ššikana, 69, 74, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101,
102, 103, 106, 107, 109, 113

protagonista š-y, 97

tradiční, 106, 109

šikanování, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 101, 102, 112

aktivní fyzické přímé, 93

aktivní nepřímé fyzické, 93

aktivní nepřímé verbální, 93

aktivní přímé verbální, 93
pasivní fyzické přímé, 93
pasivní nepřímé fyzické, 93
pasivní nepřímé verbální, 94
pasivní přímé verbální, 93

T

teenager, 9
tělové schéma, 52
transcendentí přesah, 68
trauma, 109
trest, 116
trestná činnost, 116
 struktura, 117
trestní
 opatření, 114, 118
 alternativní, 118
 odpovědnost, 110, 111
 politika státu, 119
 řízení, 114
trestný čin, 110, 111, 114, 119

U

učení, 11, 13
 sociální, 10
uvědomování sebe sama, 34
úzkost, 97
úzkostnost, 97

V

vandalismus, 91, 112
vědomí
 vlastní kompetence, 78
viktimizace
 neomezená, 107
víra, 60
virtuální prostor, 100
vlastnosti

 charakterové, 90
výchovné
 opatření, 117
výkon, 39, 85, 90
výtržnictví, 112
vývoj, 10, 11, 14, 83, 90, 99
 emoční, 34
 morální, 57, 58
 mravní, 118
 osobnostní, 34, 100
 psychosexuální, 21, 23, 31, 32, 85
 sociální, 35, 118
 sociální, 118
 vnímání, 10
vývojové úkoly, 10, 107
vztah
 interpersonální, 69
 k víře, 60

X

xenofobie, 91

Z

zájmy, 38, 82, 87, 92
zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 110
zdroj, 69
zkušenost
 erotická, 17
zletilost, 9
změna
 pubertální, 8
 v organismu, 10

Ž

život
 pohlavní, 17